

A tots els membres del Consell General i del Govern d'Andorra:

Amb les eleccions al Parlament Europeu aproximant-se, crec que és essencial que el govern d'Andorra s'anticipi als possibles canvis que s'apropen. Alguns candidats, tant d'Espanya com d'altres països, han proposat la reintroducció d'Andorra a la llista de paradisos fiscals. A més, és possible que la coalició composta per *European People Party*, *European Socialists & Democrats* i *European Greens* pugui perdre escons al Parlament Europeu, la qual cosa obre la porta a un potencial ascens al poder de partits que defensen aquesta mateixa reintroducció. Encara que això sembli poc probable, la mera possibilitat és motiu de reflexió.

També hi ha la possibilitat que l'Acord d'Associació no obtingui el suport necessari al referèndum.

Andorra és un estat molt petit i dependent industrialment de la Unió Europea, pel qual tenint en compte aquests escenaris possibles, m'agradaria desenvolupar un pla per incentivar la industrialització del país, cosa que permetria guanyar independència industrial, ja que crec que ara mateix, el país té una oportunitat d'or. En aquesta carta, primer explicaré per què penso que el Principat hauria de prendre aquestes accions, per què crec que ara és el moment perfecte, desenvoluparé punt per punt el pla i, finalment, faré un annex d'idees a futur.

Inclús quan les dues possibilitats descrites anteriorment no es donessin, cosa que donaria a Andorra una mica d'aire lliure ja que mantindria les relacions comercials amb la Unió Europea de les quals depèn, la independència industrial seria beneficiosa, ja que aportaria riquesa al Principat.

Els motius

Liechtenstein és un principat muntanyós als Alps Suïssos, amb una població aproximadament la meitat d'Andorra, que en el passat va tenir impostos molt baixos i secret bancari.

Les semblances amb el que va ser Andorra fa uns anys no és casualitat, ja que les legislatures de Marc Forné i Albert Pintat volien imitar l'estratègia de Liechtenstein.

No obstant això, aquesta idea no va funcionar bé, ja que malgrat les semblances, hi va haver una diferència clau entre aquests dos estats: mentre que Liechtenstein tenia (i continua tenint) una indústria enorme en el sector de la medicina i la mecànica, l'única indústria andorrana era el turisme. Aquesta situació deixava Andorra en una situació de vulnerabilitat important, ja que al no tenir indústria pròpia, depenia (i continua depenent) industrialment de la resta d'estats de la Unió Europea que li van negar el comerç per ser considerat un paradís fiscal.

¿Per què el sector tecnològic?

Industrialitzar un país és una tasca molt complicada. Més encara quan es tracta d'un estat tan petit on manquen professionals qualificats. És per això que considero que ens hem de centrar únicament en un sector industrial.

Andorra ja s'està convertint de forma espontània en un mini hub tecnològic. Tant empreses de software com ho és per exemple *Rack Labs*, com molts enginyers informàtics autònoms, s'han instal·lat al Principat. Això és una oportunitat d'or per seguir incentivant la industrialització a través d'aquest sector.

A més, és coneguda per tots els andorrans la situació de l'habitatge de aquest país. El sector tecnològic és un sector majoritàriament online, cosa que permetria tindre professionals creant riquesa per al Principat des de fora d'aquest i, per tant, sense augmentar la demanda d'habitatge.

Un altre motiu és que, aquest sector, al ser majoritàriament online, no s'hi veu afectat per la situació geogràfica del Principat, ja que no requeriria instal·lar fàbriques que podrien ser incompatibles amb el terreny muntanyós.

¿Per què ara?

Per la proximitat de les eleccions al Parlament Europeu, del referèndum de l'Acord d'Associació i perquè Andorra ja ha demostrat ser d'interès per al sector tecnològic.

El pla

Estònia és un país post-soviètic que el 1991, quan va independitzar-se de la URSS, estava a la misèria absoluta i avui, 30 anys després, ja ha superat a estats com Espanya en PIB per càpita.

Això ho va aconseguir incentivant el sector tecnològic i Internet des de la seva independència, tant que avui en dia, és un referent mundial en aquest sector.

Prenent l'exemple d'Estònia, he traçat un pla per incentivar el sector tecnològic dins d'Andorra, seguint els mateixos passos, però adaptant-lo a la situació del Principat.

La còpia exacta sense tenir en compte la situació del Principat no seria desitjable, ja que igual que copiar el model de Liechtenstein exactament sense tenir en compte la situació d'Andorra va ser un fracàs, fer el mateix amb el model d'Estònia també seria un fracàs. És per això que hem de prendre l'exemple, però sense fer una còpia exacta.

El pla consta dels següent passos:

1. Desenvolupament d'un sistema d'identificació i signatura digital.
2. Digitalització del registre mercantil d'Andorra.
3. Digitalització progressiva de la resta d'entitats estatals.
4. Canvis a Andorra Telecom.
5. Digitalització de la banca.

6. Flexibilització de les lleis laborals.
7. Exportació de la identitat digital.
8. Capitalització de la CASS.

A les pròximes pàgines explico en què consistiria a grans trets cadascun d'aquests passos, però s'hauria de fer un detall molt més ampli de cada pas.

Aquest pla no solament permet a Andorra preparar-se per ser industrialment independent i, per tant, proporciona un marge més gran per haver de fer front a les decisions de la Unió Europea. Aquest enfocament cap a la independència industrial seria beneficiós, encara quan l'Acord d'Associació fos aprovat i la coalició mantingués la seva posició dominant al Parlament Europeu, fins i tot amb això, crearia riquesa i prosperitat al Principat.

Desenvolupament d'un sistema d'identificació i signatura digital

DigiDoc és un software del govern d'Estonia que permet a qualsevol persona autenticar-se en llocs web d'institucions estatals i d'empreses privades com bancs o proveïdors de telecomunicacions; així com signar documents online i amb absoluta validesa legal, ja siguin documents privats o amb les entitats estatals.

Aquest software assegura la identitat de l'usuari a través d'una targeta criptogràfica que la Policia d'Estonia entrega a tots els seus residents, aquesta conté en el seu interior un xip criptogràfic amb una clau privada mentre que la clau pública es a l'entrada del registre civil associada a cada persona.

Això funciona de forma semblant al DNIE que s'emet a Espanya, no obstant això, la implementació d'Estonia és més senzilla amb l'experiència d'usuari. El govern d'Estonia, juntament amb la targeta, distribueix un pack complet que inclou:

- Un lector USB de targetes criptogràfiques.
- Un manual d'instruccions en un llenguatge clar i no tècnic.
- El software DigiDoc.

El software és molt fàcil d'utilitzar, simplement connectes la targeta d'identificació per USB al teu ordinador, obres l'aplicació i arrossegues a aquesta el document o conjunt de documents que vols signar. Aquests documents tindran completa validesa legal. L'usuari no necessita conèixer detalls del que passa per darrere, no ha de preocupar-se pels certificats digitals, les CA o els algorismes de xifrat asimètrics.

No entraré a explicar en aquesta carta com funciona tècnicament, però les firmes són infalsificables i l'única forma que una persona pugui signar en nom d'una altra seria robant-li la seva targeta física i el PIN d'aquesta, la qual cosa no seria realment un problema atès que la targeta es pot desactivar quan es fa una denúncia per pèrdua o robatori a la policia.

Per posar un exemple pràctic, el dia que jo vaig canviar l'adreça de la meva empresa, simplement vaig escriure un document PDF sol·licitant al RIK (registre civil i mercantil estonià) el canvi de la mateixa, vaig finalitzar el document amb el text "digitalment signat per Ivan Montilla Paniagua" i el vaig arrossegar a l'aplicació DigiDoc4. Aquesta aplicació

em va tornar un arxiu .asice que un contenidor d'arxius (semblant a un ZIP) amb una o múltiples firmes digitals. En enviar el PDF adjunt a la firma al meu gestor, aquest el va entregar al registre civil i va ser acceptada com si l'hagués entregat jo.

Aquesta mateixa característica pot ser utilitzada per firmar contractes privats i amb validesa legal: s'escriu un contracte privat en PDF, Word o qualsevol altre format, ambdues parts l'arrosseguen a la seva aplicació DigiDoc4 i guarden el fitxer signat. En cas d'una disputa legal, una de les parts podria entregar a la justícia aquest fitxer signat per ambdues i tindria absoluta validesa legal. Això ens ha permès al meu gestor i a mi signar un contracte de comptabilitat a l'instant, estant l'un a milers de quilòmetres de l'altre.

Signar no es l'única funció de la targeta, també ens permès als usuaris autenticar-nos i iniciar sessió en les webs institucionals i d'algunes entitats privades.

El primer pas del pla seria desenvolupar un sistema similar a Andorra, que permetrà a tots els nous emprenedors, siguin del sector que siguin i per tant, també als dels sector tecnològic, fer tràmits online, tant amb l'administració com entre privats. Quan s'expliquen els següents passos, els motius es faran més visuals.

Tant el software DigiDoc com l'infraestructural que fa possible el seu funcionament es open-source, això vol dir que podem aprofitar el treball de desenvolupament que ja ha fet el govern d'Estònia i no caldria fer tot el treball des de zero, si no que simplement podem adaptar-ho a l'infraestructural d'Andorra.

Digitalització del registre civil i mercantil d'Andorra

El registre mercantil és la institució on tot tipus d'empreses, incloent les tecnològiques, queden registrades. Els emprenedors, gestories i stakeholders necessiten un portal per poder accedir a la informació de la seva empresa de forma efectiva, així com per sol·licitar la modificació i addició de nova informació.

Quan vaig intentar accedir a la web del registre mercantil, no vaig ser capaç de trobar una web oficial, tal sol va trobar algunes webs de diverses gestories que donaven accés a la informació després d'un pagament. Això drena la capacitat d'una persona d'accedir a la informació d'una empresa de forma ràpida i efectiva.

El procés d'institució una societat no hauria de durar més d'una setmana, idealment uns pocs dies o immediat, reduint la burocràcia al mínim indispensable i sense necessitar la dependència d'un despatx d'advocats.

Andorra és un país que, donada la seva situació administrativa, té centenars de petits despatxos d'advocats de dret civil que gestionen milers de societats dels seus clients. Tal com he dit una mica més amunt, no n'hi ha prou amb copiar el model exacte d'Estònia (no tornar a cometre el mateix error que amb Liechtenstein), sinó adaptar-lo a la situació específica d'Andorra. En aquest sentit, la digitalització no només ha de facilitar a un particular gestionar-se per si mateix, sinó que també ha de facilitar a aquests despatxos d'advocats la gestió de tots els seus clients.

Personalment proposo dissenyar un portal que combini tant el registre civil com el registre mercantil sota el domini **registres.ad**, encara que si fos necessari tenir les

institucions sí o sí separades, no hi hauria major problema. Això és el que té Estònia sota el domini **rik.ee**, sent RIK l'acrònim de “*Registrite ja Infosüsteemide Keskus*”, que significa "centre de registres i sistemes d'informació" en estonià.

Digitalització progressiva de la resta d'entitats estatals

Un vegada tinguin totalment digitalitzat el registre civil i mercantil, caldrà anar digitalitzant de la mateixa manera la resta d'entitats estatals, de manera que un ciutadà sigui capaç de fer online qualsevol tràmit, així com identificar qualsevol web d'una entitat estatal per complir totes el mateix sistema de disseny.

Algunes d'aquestes institucions ja estan digitalitzades sota el portal **e-tramits.ad** i les pàgines web de les pròpies institucions, per el que ja es un treball fet. Si bé considero que això és un bon punt de partida, caldria homogeneïtzar els portals de totes les institucions per a que l'experiència d'usuari sigui la mateixa i permetre l'autenticació del usuari des de la targeta d'identitat.

Un resident ha de poder realitzar totes les seves gestions de forma ràpida, online i efectiva. Algunes d'aquestes gestions poden ser:

- Sol·licitar cita mèdica. Actualment es pot fer online des de el portal del SAAS.
- Posar una demanda a la batllia.
- Fer declaracions de rendes.

Personalment, considero que encara que es important digitalitzar totes les institucions, cal donar prioritat a aquestes que son important per a les empreses online:

- **Impostos i taxes:** perquè les empreses puguin realitzar de forma online, ràpida i efectiva les declaracions i informes.
- **La batllia:** perquè puguin interposar demandes civils en cas d'incompliment d'un contracte, més encara quan els contractes que ara podran ser signats de forma digital amb la targeta digital.

Canvis a Andorra Telecom

Andorra Telecom es una empresa clau en aquest pla, ja que es l'encarregada de donar-li accés a Internet a les empreses situades al Principat. Els servicis domèstics son insuficient per a les empreses i per això a la web d'Andorra Telecom hi ha una secció de servicis empresarials com centraletes de telefonia o circuits internacionals.

El problema es que a la web, no hi ha moltes especificacions tècniques sota els servicis empresarials i es centra en que necessitats cobreixen aquests servicis. Això està bé quan parlem d'empreses d'altres sectors, però al sector tecnològic hi ha professionals molt tècnics que volen conèixer cada detall d'aquests servicis.

L'estratègia actual del màrqueting d'Andorra Telecom tampoc es pot eliminar ja que encara hi haurà empreses no tècniques al Principat, però sí que considero important publicar una fitxa tècnica de cada servici que es pot contractar a Andorra Telecom, fins i tot per als servicis de particular, atès que molts tècnics d'aquestes empreses tecnològiques també ho voldrien saber per als seus servicis de casa.

Digitalització de la banca

Tot i que algunes entitats estan fent esforços per digitalitzar la banca andorrana, com per exemple, AndBank a través del projecte MyAndBank, la banca andorrana segueix sent lenta i burocràtica.

Sóc conscient que els clients han de passar per un procés de compliance bastant rigorós i que això drena els temps per poder obrir un compte bancari, però és urgent que els emprenedors puguin obrir diversos comptes per a les seves empreses de forma ràpida i en línia.

Dins de la Unió Europea hi ha centenars d'entitats bancàries que ho permeten i on obrir un compte bancari és qüestió de minuts, com BBVA a Espanya o Wise a Bèlgica.

Partint de la base que la targeta d'identitat digital ja verifica inequívocament que la persona autèntica és qui diu ser, hauríem de treballar conjuntament amb els bancs perquè implementin una forma tant d'obrir com de gestionar comptes bancaris de forma online i ràpida, utilitzant la targeta digital com a mitjà d'autenticació, tant de forma online com a les sucursals.

Flexibilització de les lleis laborals

El sector tecnològic es un sector molt flexible on contínuament s'està innovant i fent canvis. Si volen fer un hub tecnològic al Principat, és important que les lleis laborals no siguin un inconvenient.

En aquest sentit, caldria revisar:

- La preferència per a contractar ja residents, perquè Andorra es petit i no hi ha molts professionals ja residents.
- Les limitacions a contractar empleats per a nous empreses.

Exportació de la identitat digital

És sabut per tots els residents andorrans que el Principat té un problema enorme amb l'habitatge. L'alta demanda fa complicat trobar habitatge accessible.

El sector tecnològic té l'avantatge que es pot desenvolupar de forma online i a distància, si exportem la tecnologia d'accés digital del Principat emetent targetes d'identificació a no residents, podem permetre a emprenedors de tot el món constituir una societat a Andorra de forma online i sense necessitat de visitar-ho. Això permetria a emprenedors estrangers crear riquesa dins del Principat mentre no necessiten demanar habitatge, evitant que pugin els preus.

¿Per què una empresa tecnològica online d'un no resident voldria instal·lar-se a Andorra? Simplement per a donar suport a altres empreses del sector ja instal·lades. Per eixample, una empresa que desenvolupi un software de gestió de projectes, podria vendre-ho a empreses que desenvolupen un altre tipus de software, per a que gestionen el seus projectes. Això es molt potent perquè li dona a Andorra la capacitat de crear un hub tecnològic complet sense la necessitat de que els professionals s'instal·len físicament.

Actualment, el major atractiu del Principat per a la inversió estrangera és la residència fiscal, la qual requereix l'obtenció d'un habitatge.

Fem un segon gran atractiu per a la inversió estrangera que no requereixi habitatge.

Capitalització de la CASS

Els canvis anteriors fomentaran l'establiment d'una nova indústria i, per consegüent, la creació de noves empreses tecnològiques al Principat. En aquest sentit, la CASS podria adquirir participacions de totes aquestes noves empreses tecnològiques amb les quals, utilitzant els beneficis empresarials, contribuir conjuntament amb les cotitzacions socials a finançar la caixa.

Això permetria augmentar de forma considerable la sostenibilitat de la CASS, fins i tot en períodes de dèficit públic.

Òbviament, igual que la resta de punts, això s'hauria de desenvolupar amb criteris clars de quantes participacions podria adquirir, sota quines condicions, etc.

¿Qui soc jo?

Després d'exposar els motius i detallar el pla, arriba la part més personal de la carta: presentar-me i fer una proposta.

Em dic Ivan i soc de València, Espanya. Quan tenia 16 anys vaig muntar amb un company de classe LMC Servers, una ja extinta comunitat de videojocs espanyola. Poc temps després, es va convertir en la comunitat amb més jugadors de Garry's Mod a Espanya, amb més de 1 000 jugadors registrats i sota uns 30 jugadors concurrents. Com que érem menors d'edat i desconexíem per complet tot el que envolta al sector legal, mai el vam registrar com a societat i operàvem en negre, però aquest seria es podria dir que va ser el meu primer empenedoria online.

Des de fa alguns anys, dirigeixo un petit equip de desenvolupament de software a VADAVO (acrònim d'empresa **val**enciana de **datos** y **voz**), un operador de telecomunicacions espanyol, el que m'ha permès conèixer de primera mà tant el sector del desenvolupament de software com el sector de les telecomunicacions, tots dos especialitzacions dins del sector tecnològic. També he registrat una empresa a la república d'Estònia, cosa que em va permetre veure com funciona tota la seva administració digitalitzada.

És per això, que em sento preparat tant per assessorar en la implementació d'aquest pla, com per assessorar a Andorra Telecom amb les canvis que requereix per fer-los efectius.

Actualment no resideix al Principat, però porto anys estudiant la situació del mateix, tinc diversos contactes i coneguts i m'agradaria establir-me allà durant els propers anys.

Podeu contactar-me per correu electrònic a montyclt@outlook.com.

Atentament,
Ivan Montilla Paniagua

Annex 1: Incentivar no es crear

Aquesta carta proposa un pla amb les accions que el Govern deuria de fer per a incentivar la industrialització del Principat, desenvolupant la infraestructura per a que empreses del sector s'instal·len al principat.

Però incentivar no es crear, el Govern no hi hauria de crear empreses tecnològiques, si no simplement limitar-se a fer la infraestructura per a que sigui possible.

L'estat andorrà ja té prou treball amb el desenvolupament de la plataforma i amb els canvis previst a Andorra Telecom, per el que no hi hauria de centrar-se en fer més.

Annex 2: Compatibilitat amb altres incentius

Encara que el pla es centra en la creació de la infraestructura pertinent com a principal incentiu per a la inversió en l'indústria tecnològica, i considero que es el major incentiu, això no elimina que es pugui combinar amb altres incentius.

Per posar un exemple, la llei 42/2022 sobre la economia digital contempla una excepció de la fiança de 50 000 euros a l'AFA per la constitució d'algunes empreses si es demostra que l'activitat pot ser de benefici per a l'economia digital.

Aquest incentiu es totalment complementari al pla i es pot mantenir amb el pla, sense cap problema. De la mateixa forma, tots els incentius presents i futurs que siguin compatibles, es poden complementar amb aquest pla.